

12. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремень. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
13. Лук'янова Л. Б. Провідні особливості навчання дорослих / Л. Б. Лук'янова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : збірн. наук. праць. – К. : ППОД АНК України, 2009. – Вип. 1. – С. 97-98.
14. Ельтина М. Э. Пожилой человек в образовательных пространствах современного общества (М. Э. Ельтина, Э. В. Чеканова) // Социологические исследования. – 2003. – № 7. – С. 43-49.
15. Владиславлев А. П. Непрерывное образование: Проблемы и перспективы. – М., 1978. – С. 81-83.
16. ЮНЕСКО и развитие образования взрослых // Перспективы. – 1982. – № 1-2. – С. 137-139.
17. Шпак В. Історія як система взаємодії потоків людської діяльності / В. Шпак // Філософська думка. – № 1. – С. 55-62.

МАРТИРОСЯН О. І., ПОРОШИНА В. Д. Взаимодействие образовательных принципов и перспектива развития образования взрослых в Украине в XXI веке.

На основании архивных источников и историко-педагогической литературы авторы статьи смогли проанализировать взаимодействие образовательных принципов в образовании взрослых на современном этапе. XX век выдвигает для взрослого и работающего человека, новые условия и новые векторы развития социально-общественной деятельности в быстро меняющемся информационном обществе. Образование и труд взрослого человека – остаются основным фактором, который ускоряет развитие человека и его жизненную позицию. Именно непрерывный процесс обучения взрослого человека формируют его как личность, совершенствуют его индивидуальность.

Ключевые слова: образование взрослых, Европейская интеграция, непрерывное образование, дистанционное образование.

MARTIROSIAN O. I. POROSHINA V. D. Interaction of educational principles and perspective of adult education in Ukraine of XXI c.

Based on archival sources and historical and educational literature author of the article was able to analyze the interaction of educational principles in adult education at the present stage. The twentieth century advances for adult and working man, the new conditions and new vectors of development of social and public activities in a rapidly changing information society. Education and employment adult – remains the main factor that accelerates the development of man and his stance. It is a continuous process of training the adult form him as a person, perfects his personality.

Keywords: Education of adults, European integration, adults teaching, distance education, uninterrupted education.

**Нестеренко Г. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ТА ІНФОРМАЦІЄЮ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Пропонується авторська модель системи управління знаннями та інформацією, зі специфікою в закладі освіти.

Ключові слова: знання, інформація, система управління знаннями, освіта.

Знання складають основу всіх процесів і підсистем суспільного виробництва, інформація є тією підставою, володар якої – згідно відомого виразу – править світом. І знання, і інформація є досить популярним предметом наукових розвідок, актуальність яких ні в кого не викликає сумнівів і пов'язана в глобальному масштабі зі становленням інформаційної цивілізації. Також ця актуальність зростає в контексті жвавого обговорення проблематики інновацій в освіті, в основі яких так чи інакше лежать нові знання (прикладом останнього є роботи, наприклад, Є. Бачинської, О. Катаєва, С. Ніколаєнка, А. Олійника, Л. Панаріної, Г. Півняк, В. Полонського та ін. Проте останніми роками все більше уваги приділяється не знанням та інформації як самоцінності і самоцілі, а дослідженню процесів управління знаннями та інформаційним обігом.

При цьому вираз “система управління знаннями” вже знайшов своє, досить постійне і чітко визначене місце в економічній теорії. Проте, чи сформована така система в закладах освіти – які, за призначенням своїм, мають управляти знаннями молодого покоління? Чи сформоване цілісне концептуальне уявлення про таку систему в закладі освіти? Чи використовується такий термін у педагогічній теорії, в теорії управління навчальним закладом тощо? Всі ці запитання поки що лишаються без чітких однозначних відповідей.

Пропонована стаття є спробою концептуалізувати розуміння системи управління знаннями та інформацією в закладі освіти, шляхом виокремлення її ключових компонентів і аналізу специфіки трансферу знань та інформації в середовищі навчального закладу.

Давайте спершу подивимось, які думки з даної проблеми можна знайти в літературі. Їх не так уже й багато, а цілісних уявлень про управління знаннями як *систему*, взагалі обмаль.

Російський науковець О. Пігілев, концептуалізуючи систему управління знаннями на рівні міста, включає до її компонентів такі основні напрями роботи, як:

- побудова єдиного інформаційного простору міської системи освіти;
- відпрацювання механізмів інформаційно-аналітичної роботи в освітніх закладах міста;
- інформатизація моніторингу якості освітніх послуг;
- методичний супровід впровадження нових інформаційних технологій в навчальний процес і супровід технологій, орієнтованих на розвиток навичок саморозвитку [3].

Як бачимо, в цій моделі автор не говорить детально про систему управління знаннями на рівні самого закладу освіти, проте відводить цим закладам важливу інформаційно-аналітичну роль. Проте далі в цитованій роботі все ж приділяє певну увагу і рівню освітнього закладу. При цьому

очевидним є певний “крен” в бік інформатизації. Тобто, процедури управління знаннями майже абсолютно зводяться дослідником до системного використання **інформаційних технологій** як у навчально-виховному процесі, так і в його обліку та в управлінні закладом.

У концепції управління знаннями представника полтавської наукової школи С. Клепка домінує такий компонент, як наукова робота [1]. Аналізуючи управління знаннями як чинник збагачення суспільства, автор послідовно виявляє особливості організації наукової роботи, зокрема в рамках безперервної освіти, в Україні, щільний взаємозв'язок наукової роботи з методичною, розрізняє роботу експериментальну, експертну, інформаційно-аналітичну тощо, виокремлює актуальні напрями наукових досліджень і способи оформлення результатів науково-дослідної роботи. Вельми цікавими є ідеї автора про так зване “методичне знання”.

Для більш прикладного, інструментального тлумачення системи управління знаннями корисним є розділ посібника С. Клепка, присвячений організації трансферу знань. Розкриваючи поняття ефективності навчальних курсів, організації лекцій, науково-практичних конференцій, правила роботи з літературою у відкритому доступі і біобібліографічні засоби управління знаннями, науковець, проте, *не вичерпує всього арсеналу* засобів і методів організації трансферу знань, навіть виключно у закладі освіти. Дуже корисною, але лаконічною і водночас термінологічно-неоднозначною є подана інформація про “карти знань” [1, с. 130] (так, незрозуміло, чи це перелік вимог до фахівця, чи фотографія якогось інформаційного ресурсу з поясненнями).

Так чи інакше, але домінування **наукових компонентів** (тобто їх виділення як домінуючого компоненту) у системі управління знаннями (навіть відносно закладу освіти) не є виправданим. Наука “відповідає” за інновації. Більш традиційний процес передачі знань, скоріше, ґрунтується на технологіях педагогічного впливу, ніж наукових досліджень. Так само не виправдано таке домінування “відкидає” поза межі уваги інформаційні технології.

Важливим з точки зору конструктивного накопичення знань є реалізація освітніх **проектів** – обмежених в просторі і часі комплексів завдань, які швидко дають конкретний осяжний в короткотерміновій перспективі результат. Більш економічне тлумачення проектного підходу в управлінні складає погляд на проект як на керовану зміну початкового стану будь-якої системи (наприклад, держави, організації чи підприємства), пов'язану з витратою часу й коштів [5]. Проекти можна розуміти як *базові елементи системи управління знаннями*, базові одиниці для вимірювання нових знань, сформованих на основі відібраної інформації в короткостроковий період. Проектний менеджмент традиційно є надзвичайно привабливим для

організації, яка реалізує активну конкурентну позицію і тому потребує розробки інновацій, але не таким простим для виконання. Від виконавців таких проектів потрібні гнучкість, ініціативність, оперативність, плідна робота на результат. На відміну від постійного розміреного виконання посадових обов'язків, від виконання більш чи менш напруженого плану виробництва, проектне управління і робота в проектній групі завжди орієнтовані на розробку нового продукту, технологій, техніки тощо. Така робота і такий продукт дійсно можуть являти собою новий "клас знання", який максимально відповідає новому типу економіки [2; 7], в тому числі і в освіті.

Управління проектами являє собою важливу складову системи управління знаннями та інформацією в закладі освіти, оскільки, будучи завершеним комплексом завдань для оперативного виконання, проект швидко дає конкретний результат, який постає як завершений відрізок знань – тобто практично значущої інформації, часто навіть ще й апробованої. Проте це не означає можливості абсолютизації проекту як єдиного елемента в системі управління знаннями, це лише базовий елемент.

Загалом, ми бачимо, що всі названі концепції або окремі ідеї авторів щодо системи і процедур управління знаннями об'єднує односторонність, акцентуалізація якогось одного компонента чи фактора управління знаннями.

При цьому одним із найчастіших спрощень є зведення системи управління знаннями саме до процесів інформатизації навчального середовища. Наприклад, А. Пилипчук [4], класифікуючи види діяльності в системі освіти (на управління, навчання, наукові дослідження), практично виокремлює особливості обігу знань та інформації в кожному з цих видів. Але – починаючи з такого широкого бачення – він дедалі більше *акцентує увагу на інформатизації* системи освіти. Зрештою, про систему управління знаннями в закладі освіти автор говорить лише побіжно, або в непрямий спосіб, але всім очевидно, що стаття присвячена саме цій системі і близьким питанням.

Разом із тим, інформаційні технології є тільки певним інструментом в забезпеченні обігу знань та інформації, а сутнісними компонентами в управлінні знаннями, напевно, виступають якісь ті складові, які більшою мірою детермінують **основну діяльність** закладу освіти. Мається на увазі, що інформаційні технології *не є самоціллю функціонування* того чи іншого закладу освіти, і можуть виконувати або допоміжну (обслуговуючу) роль, або – на додачу до неї – ще й роль побічного продукту діяльності закладу, коли розробки його власних програмістів стають конкурентоздатним товаром на ринку.

Цими міркуваннями обумовлене зокрема і моє категоричне неприйняття ідеї зведення системи управління знаннями до комп'ютерів, мереж та інших інформаційних технологій. "Ядром", змістовною серцевиною діяльності

закладу освіти дійсно виступають знання, надавати які є місією навчальних закладів, і система управління ними не може бути спрощена до сукупності інструментів обліку обслуговуючої інформації.

Але перш, ніж упритул перейти до питання компонентної наповненості системи управління знаннями в закладі освіти, необхідно зняти деяку термінологічну суперечливість, яка подекуди зустрічається в роботах близької проблематики. Недаремно в назві цієї статті йдеться про управління знаннями **та інформацією**. Адже це принципово різні поняття, які часто ототожнюють (навіть у наукових роботах, в яких вони постають головним предметом дослідження). Їх ототожнення є особливо неприйнятним і навіть парадоксальним саме по відношенню до освітньої галузі, яка саме трансфером **“знання – інформація – нове знання”** і оперує.

Спираючись на логіку і здоровий глузд, на етимологію слів (і враховуючи також їх практичне використання у вітчизняних умовах), цілком адекватним буде розуміти інформацію як *будь-які* відомості про той чи інший об'єкт, а знання – як інформацію (тобто відомості), теоретична і практична цінність якої актуалізована і яка стала (або стає) надбанням компетенцій людини, котра навчається. Знання більше, ніж інформація, інтегрується у внутрішній світ, у свідомість людини. Інформація може “пройти” повз індивіда, однак тільки значуща для нього інформація має шанс перетворитися на знання.

Незважаючи на цю істотну відмінність (а, може і завдячуючи їй), інформація і знання в закладі освіти особливо щільно пов'язані. Вони практично замкнені в ланцюг. Якщо ми говоримо про їх трансфер у рамках основного функціонального призначення закладу освіти – надавати освітні послуги – то він якраз і замикається в **цикл**: *інформація будь-яка – інформація релевантна (тобто та, що має відношення до бажаної спеціальності за дипломом, або до професійних потреб працюючого студента) – знання студента – знання випускника-фахівця – інформація для широкого загалу*.

Тому і йдеться про неможливість виривання з цієї пари тільки системи управління знаннями.

Проте поки що картинка циклу управління трансфером знань-інформації є дещо спрощеною. По-перше, на початку цього циклу має бути ще одна важлива підсистема: “інформація – знання” викладачів. Тут послідовність приблизно така ж сама, але суб'єкт інший. Це блок перший системи управління знаннями та інформацією. Він може бути означений як допоміжний, ресурсозабезпечуючий блок (як би не було це образливо деяким викладачам).

Другим блоком є саме озвучений вже трансфер “інформація – знання студента”. Це основний, серцевинний блок.

Чи є третій блок? Аякже. Адже всі ці процеси потрібно ще й організувати,

і регулювати в ході їх перебігу. Тому є блок організації трансферу “інформація – знання”, хоча суть його дещо ширша – організуюче-обслуговуюча. Зокрема, інформаційні технології обліку інформації, знань і процесів їх взаємного перетворення (робота бібліотек, навчально-методичних управлінь, відділів наукової роботи і т.д.) – є ключовими елементами саме цього блоку. Причому тут маються на увазі не тільки технології комп’ютерні, але й засоби “докомп’ютерної” (а може, “позакомп’ютерної”) роботи з інформацією.

Ось як пише про співвідношення інформаційних технологій і процедур управління знаннями О. Пігілев: “Управління знаннями не обмежується створенням центральної бази даних, де зберігатиметься вся інформація, накопичена співробітниками освітніх закладів і закладена у використовуваних ними інформаційні системи. Навпаки, *управління знаннями припускає всебічне охоплення найрізноманітніших джерел – від паперових бібліотечних фондів і Web-сайтов до інформаційних фондів* партнерів даного освітнього закладу. Воно включає також і культивуацію знань тих, хто вчиться, наповнення їх змістом і збагачення їх в процесі спільної роботи вчителя і учня” (курсив мій. – Г.Н.) [3]. І далі автор уточнює, що управління знаннями зовсім не націлене на перетворення “творців знань” на легко замінювані елементи корпоративної інформаційної системи. По суті своїй, реалізація концепції управління знаннями покликана забезпечити єднання технології з високою культурою працівників освіти, а тих, хто вчиться, – з процесом їх навчання. Вона може стати універсальним засобом обробки інформації, що поступає, і досвіду роботи співробітників закладу, інструментом його широкого розповсюдження. “Врешті-решт, – майже пафосно завершує науковець, – управління знаннями має перетворитися на основну рушійну силу розвитку освітнього закладу, зростання його фахівців і учнів”.

Не будучи прихильницею таких пафосних фраз, все ж не можу не визнати актуальності *системного* підходу до організації процесу управління знаннями та інформацією на рівні *всього* навчального закладу. Якщо йдеться про університет із багатьма інститутами, то необхідно передбачити врівноважені підсистеми управління знаннями на рівні цих інститутів, але спрощений (або й безперешкодний) доступ до інформації (а може, і до нових знань).

Як бачите, при визначенні основного – допоміжного, обслуговуючого тощо компонентів системи, пропонується виходити із загальноприйнятої логіки і практики менеджменту. Адже “управління знаннями” (при всій комплексності компонентів і складності процедур) так чи інакше є *однією з підсистем* управління закладом, і по відношенню до неї мають бути дотримані всі закони і закономірності, а також виконані всі функції

управління тощо.

Розкриваючи в такий спосіб структуру системи “інформація – знання”, поступово виходимо на її незавершеність і в такому розумінні. Інформація тут представляє собою базові відомості, ресурсні, на основі яких розгортається той чи інший інформаційний процес. Знання постають більш прикладним вираженням конкретніших відомостей про ті явища і об’єкти, які перебувають у полі безпосереднього прикладного інтересу людини. Є основа, є серцевина, а що виступає в такій (тепер вже) тріаді перспективами майбутнього, які – згідно принципів синергетики – “тягнуть на себе теперішнє”? І відповідь напрошується сама собою, як осяяння – це інновації, третя ступінь, перспективне продовження розвитку знань. Саме знання дозволяють генерувати безперервний потік нововведень, що динамічно відповідає змінним потребам ринку, а часто навіть формує ці потреби.

Тобто, знання сьогодні стають найважливішим ресурсом, який активно впливає на зростання конкурентоспроможності як національної економіки, так і окремого закладу, а також впливає на рівень їх інвестиційної привабливості, формування і використання інноваційного потенціалу. Якісні, змістові знання виступають підґрунтям для *стійкого* інноваційного розвитку закладу – тоді як “епізодична” інноваційна активність підприємства не робить інноваційну діяльність перспективною та суттєво не впливає на рівень конкурентоспроможності підприємства. І хоча в наявній літературі сьогодні наводиться мало конкретних ідей щодо розробки системи знань окремого підприємства та її впливу на інноваційний розвиток останнього, але все ж вони є [див., напр.: 8].

Таким чином, саме створення системи управління знаннями закладу є тією основою, яка дозволяє обґрунтовано оцінювати рівень його інноваційного потенціалу, складових останнього, виявляти наявні вади та розробляти заходи із підвищенню рівня знань організації. По відношенню до закладу освіти це актуально навіть більше, ніж по відношенню до підприємств – адже інновації в освіті є не просто відповіддю на виклики часу, а й сутнісною ознакою навчально-виховного процесу. Адже знання – це один із найважливіших активів освітнього закладу, ефективно використання і зростання якого прямо впливає на його інноваційну активність та на появу нових рішень не лише в навчально-виховній та науково-технічній сферах, але й в управлінні.

Конкретизація ролі знань в інноваційній діяльності потребує зазначення **конкретної послідовності стадій просування знань з моменту їх створення і до моменту трансформації в інноваційні продукти та послуги**. Ця послідовність включає етапи:

1) створення знань – це головна функція науки та освіти в інноваційному процесі, через що їх розвиток і необхідно визнавати національним

стратегічним пріоритетом інноваційної діяльності;

2) трансфер (передача і отримання) знань та інформації – це процес забезпечення учасників інноваційного процесу необхідними знаннями та інформацією. Сучасна технологія розповсюдження знань представлена загальними каналами їх передачі (система освіти, засоби масової інформації) і спеціальними, серед яких важлива роль належить сукупності інтелектуальних послуг в сферах науки, виробництва, інновацій, управління, ринкової діяльності та ін.;

3) накопичення (примноження) знань здійснюється: *по-перше* у процесі навчання працівників, яке відповідно до джерел знань може бути зовнішнім (зовнішні по відношенню до організації постачальники освітніх послуг) та внутрішнім (система внутрішньо-організаційного навчання, підвищення кваліфікації, консультування, обміну досвідом, а також самоосвіта співробітників); *по-друге* при створенні і накопиченні закладом бази знань та нематеріальних активів. У навчальному закладі специфічною формою і шляхом накопичення знань є навчально-виховний процес як передача знань студентам і формування в них умінь подальшого їх отримання без участі викладачів;

4) перетворення явних знань у неявні та неявних в явні – це процес здійснення спіралі знань, що включає: передачу знань в процесі обміну досвідом та навчання неявними знаннями одного працівника іншим; перетворення неявних знань в явні; перенесення явних знань в документи і бази даних; перетворення явних знань у неявні за допомогою навчання і практики [6, с.24];

5) зберігання знань – передбачає створення банку знань організації, що забезпечує їх ефективне використання як у традиційному процесі виконання кожним своїх функцій, так і в інноваційному процесі;

6) обмін знаннями – спирається на горизонтальні зв'язки між учасниками інноваційного процесу та ієрархією, на основі якої здійснюється перетворення знань в розпорядження, як особливий інструмент передачі знань в організації від їхнього джерела (власника) безпосереднім виконавцям дорученої роботи;

7) трансформація знань – це стадія перетворення та залучення накопичених інноваторами ресурсів знань на інноваційні продукти та послуги. Ефективне здійснення цієї стадії забезпечує кінцевий результат процесу інтеграції знань у виробництво інноваційної продукції чи послуги.

Цей цикл може в якийсь момент виявитись розірваним, якщо знання утворились на основі *тимчасової* інформації, яка безпосередньо пов'язана зі змінами зовнішнього середовища або з короткотерміновими потребами застосування в навчально-виховному процесі. Такі “тимчасові” знання можуть і не пройти всього циклу аж до їх використання при утворенні

інновацій. Інший випадок – коли знання були утворені на основі *постійно значимої* для суб'єктів інформації, саме ці знання викладачів і студентів в цілому характеризують інноваційний потенціал закладу освіти.

Таким чином, концептуалізація в даній статті уявлення про систему знань та інформації в закладі освіти, обґрунтовано не лише важливе змістовне розрізнення інформації та знань, а й виокремлення знання двох типів: тимчасового і постійно значущого. Саме останнє є об'єктом *повноцінного циклу трансферу знань і лягає в основу інноваційних процесів в освіті.*

Незважаючи на важливу роль, яку виконує кожен із охоплених статтею компонентів системи управління знаннями (наприклад, інформаційні технології, наука та ін.), все ж їх роль не є серцевинною (як це часто підкреслюється в літературі). Адже управління знаннями – це в першу чергу діяльність, в основі якої лежить інтелектуальний капітал викладачів і студентів (як причина і наслідок або навпаки, або паралельно), а вже потім – ресурси обчислювальної техніки та інший керований актив. У відповідності до такого розуміння сформована в даній статті модель містить основний (компетентнісний), допоміжний та організуюче-обслуговуючий блоки процесів трансферу знань і інформації. Сформована модель здатна стати підґрунтям для подальших розвідок із даного питання, особливою актуальністю серед яких може характеризуватись питання технології перетворення знань на інновації.

Використана література:

1. *Клепко С. Ф.* Наукова робота і управління знаннями : навчальний посібник / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОІШПО, 2005. – 201 с.
2. *Курило І. О.* Становлення нового “класу знання” в Україні: макроекономічні передумови, інституціональні пастки, пошуки виходу / І. О. Курило // Наукові праці Донецького національного технічного університету: Сер. економічна. – Д., 2006. – Вип. 103-4. – С. 64-70.
3. *Пигилев О. А.* Концепция информатизации городской системы образования до 2005 г. “Создание системы управления знаниями” / О. А. Пигилев // Городская научно-практическая конференция “Интернет и общество” (г. Пермь, 5-14 декабря 2001 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gcon.pstu.ru/pedsovet2001/internet/a.htm>.
4. *Пилипчук А. Ю.* Система освіти України як об'єкт інформатизації: види діяльності в системі освіти / А. Ю. Пилипчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em9/content/09paysea.htm>.
5. *Полотай О. І.* Використання освітніх internet-проектів в економіці знань / О. І. Полотай [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://virt.lac.lviv.ua/mod/book/view.php?id=3701&chapterid=20&MoodleSession=24d401f0721c96c53cf1aa091493466d>.
6. *Румизен М. К.* Управление знаниями / М. К. Румизен. – М. : ООО “АСТ”, 2004. – 318 с.
7. *Україна у вимірі економіки знань / Ю. М. Бажал, В. М. Геєць, В. П. Александрова та ін. [за ред. В. М. Геєця] ; НАН України ; Ін-т економіки та прогноз. – К. : Основа, 2006. – 592 с.*
8. *Черкасова І. В.* Система управління знаннями як основа інноваційного розвитку підприємства / І. В. Черкасова // Економіка підприємства. – 2010. – № 3. – С. 170-176.

НЕСТЕРЕНКО Г. О. Система управления знаниями и информацией в образовательном учреждении.

Предлагается авторская модель системы управления знаниями и информацией, со спецификой в образовательном учреждении.

Ключевые слова: знание, информация, система управления знаниями, образование.

NESTERENKO G. O. Knowledge and information management system in an establishment of education.

The author's model of knowledge and information management system, with a specific in an establishment of education, is offered.

Keywords: knowledge, information, knowledge management system, education.

**Пантюк М. П.
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

ПОШУКИ ЗАРУБІЖНИХ ВЧЕНИХ ЩОДО СУТНОСТІ І ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовані теоретичні ідеї відомих зарубіжних вчених, педагогів початку ХХ століття щодо сутності та змісту підготовки вчителя до виховної роботи.

Ключові слова: підготовка вчителя до виховної роботи, виховання, навчання, професійні функції педагога, зміст підготовки.

У зв'язку із суспільно-культурними змінами та переосмисленням освітньої парадигми, проблема підготовки вчителя до виховної діяльності набуває нового звучання. Особливо актуалізуються питання змісту підготовки педагога до виконання професійних функцій. Мусимо зважати, що історична педагогічна спадщина була і залишається ґрунтом для творення нових ідей, положень та концепцій.

Проблема викладання та вивчення педагогіки як навчальної дисципліни в освітніх закладах, що готують майбутніх учителів, набула актуальності тоді, коли постало завдання масового навчання дітей. Нові вимоги до педагога, вчителя, вихователя, який повинен працювати з великим колективом дітей, викликали до життя наукові дослідження, що не втратили своєї вартості й сьогодні.

Окремі питання проблеми підготовки майбутнього педагога до реалізації виховної роботи у школі та поза нею та специфіку готовності вчителя до реалізації завдань виховання за різними його напрямками обґрунтували Л. Архипенко, О. Виговська, О. Глузман, Н. Головка, Л. Куторжевська, О. Лавриненко, М. Міцкевич, М. Молодиченко, В. Петрук, Н. Савчак, Н. Савченко, Г. Шах, О. Шпак та ін.